

Nærings- og miljøvirkemidlene i landbruket

STRATEGISK PLAN FOR LOFOTEN OG VESTERÅLEN 2020-2023

Utarbeidet av:

Andøy Kommune

Bø Kommune

Flakstad Kommune

Hadsel Kommune

Lødingen Kommune

Moskenes Kommune

Sortland Kommune

Vestvågøy Kommune

Vågan Kommune

Øksnes Kommune

Kvilebua på Lauvdalsfjellet inngår i prosjektet Lofoten Farm Trail som tar i bruk gamle ferdselsveier i Vestvågøy kombinert med gårdsopplevelser. Lofothest i Rolvsfjorden, Aalan Gård i Lauvdalen og Reinmo Gård i Hellosan deltar i prosjektet. Kvilbua er bygd av Knut og Tord Åland etter skisse av Trygve Brenna. Det er brukt tømmer fra Gravdal som er saget av Helge Forsbakk og Trygve Brenna på Gjerstad Sag. Både ferdselsveiene og kvilebua er støttet med SMIL-midler. Foto: Knut Åland.

Utgitt av Sortland kommune, 2019

Redaktør: Gjermund Pettersen

Layout: Kjersti Isdal

Foto forside: Eva Ch. Nilsen, Arild Jakobsen, Lillian Bjørlo, Jon Erik Solberg.

INNHOOLD

1	INNLEDNING	4
2	NATURFORHOLD OG NÆRINGSGRUNNLAG	5
3	JORDBRUKET I LOFOTEN OG VESTERÅLEN - STATUS OG UTFORDRINGER	7
4	SKOGBRUKET I LOFOTEN OG VESTERÅLEN – STATUS OG UTFORDRINGER	17
5	GRUNNLAGET FOR NÆRINGS- OG MILJØTILTAK I LANDBRUKET	25
6	MÅL FOR BRUKEN AV SKOGBRUKSMIDLENE OG MILJØVIRKEMIDLENE	29
7	STRATEGIER FOR VIRKEMIDDELBRUKEN	31
8	HANDLINGSPLAN FOR VIRKEMIDDELBRUKEN I 2020-2023	32
9	INFORMASJON	44
10	VEDLEGG	45

Storfe på beite hos Øyvind Lehn i Sortland. Foto: Ragnhild Renna.

1 INNLEDNING

Kommunene fikk i 2004 ansvaret for forvaltningen av tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Det var en forutsetning for denne reformen at kommunene utarbeidet flerårige tiltaksstrategier for bruken av disse midlene.

I Lofoten og Vesterålen ble det iverksatt interkommunal forvaltning av disse midlene fra 1. september 2007. Sortland kommune er vertskommune for samarbeidet.

En felles strategisk plan for bruken av midlene ble utarbeidet så tidlig som høsten 2004. Planen ble revidert i 2010 med gyldighet for 2011-2014. Tredje generasjon strategisk plan ble utarbeidet i 2014 med gyldighet for 2015-2019. For 2020-2022 skal det utarbeides ny strategisk plan.

Planen skal bygge på de føringer og prioriteringer som framgår av Regionalt skog- og klimaprogram (RSK) 2019-2022, Regionalt miljøprogram 2019-2022 (RMP).

Etter at den første modellen for det interkommunale ble utarbeidet, ble tilskuddsforvaltningen knyttet til skogsveier, drift i bratt og vanskelig terreng og skogbruksplanlegging tilbakeført til fylkesmannen. Det samme gjaldt investeringsstøtte til organisert beitebruk.

Nytt fra 1. januar 2020 er at skogbruksmidlene til skogsveier og drift i vanskelig terreng igjen skal forvaltes av kommunene. Dette gjør at de økonomiske rammene og det kommunale handlingsrommet på skogbruksområdet blir en god del større enn i de foregående planperioder.

Det ble i 2014 gjennomført en ekstern evaluering av det interkommunale samarbeidet om skogbrukstjenester og kulturlandskapsmidler (SMIL-midler) i Lofoten og Vesterålen. Resultater fra denne evalueringen er kommentert i ny strategisk plan.

Det interkommunale samarbeidet på landbruksområdet i Lofoten og Vesterålen omfatter felles skogbrukstjenester, felles forvaltning av skogbruksmidlene (NMSK) og felles forvaltning av spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). I revidert strategisk plan viderefører kommunene å utarbeide en strategisk plan som omhandler skogbruksmidlene og SMIL-midlene i ett og samme dokument.

2 NATURFORHOLD OG NÆRINGSGRUNNLAG

Med 55 000 innbyggere er Lofoten og Vesterålen en tett befolket del av Nordland. Innbyggertallet utgjør nesten en fjerdedel av befolkningen i hele fylket, mens landarealet bare tilsvarer en tiendedel. Det gir et innbyggertall på 13 per kvadratkilometer mot 6 for fylket under ett.

Intakte beitelier og dyrka arealer er sentrale elementer i landskapsbildet mange steder. Lang tids bruk av naturressursene i et område som fra gammelt av har vært tett befolket, gjør at landskapet er sterkere kulturpåvirket enn mange andre steder i Nordland. Kulturlandskap, skog, vann og vassdrag har allmennhetens blick rettet mot seg og er viktige resurser for innbyggerne i forbindelse med rekreasjon, friluftsliv, jakt og fiske.

Landbruksnæringa står sterkt i begge regionene og utgjør en betydelig del av landbruksproduksjonen i Nordland. En femtedel (21 %) av bruk i drift i Nordland ligger i Lofoten og Vesterålen. Nesten en tredjedel (30 %) av antall vinterfora sau i Nordland og en fjerdedel av sauebrukene (26 %) hører hjemme i denne delen av fylket.

Skogreise med mange forskjellige treslag i Voie, Vestvågøy. I bakgrunnen Holand, Oppdøl og Skullbru. Foto: Bjørn Rakstang.

Siden 2002 har antall vinterfora sau i Lofoten og Vesterålen gått ned med 5600 og antall bruk med sau gått ned med 160. Mens tallet for vinterfora sau i Nordland er på samme nivå som i 2002, har Lofoten og Vesterålen hatt en nedgang i antall sau på 18 %. Det har vært en nedgang i antall sau i 8 av de 10 kommunene. Bare Andøy og Flakstad har hatt økning.

I perioden 2003 til 2018 har Lofoten og Vesterålen hatt en nedgang på 750 i antall melkekyr (24 %). Det er samme prosentvise nedgang som i hele Nordland.

Antall melkegeiter har økt med 200 dyr i perioden 2002 til 2018 (9 %). Vestvågøy er størst med 1350 dyr og 8 av i alt 12 bruk. Andøy har hatt størst økning i antall melkegeiter med 230 dyr. Også Lødingen og Bø har hatt en oppgang i antall melkegeiter.

I 2018 var det 910 ammekyr mot 412 i 2004. Økningen har skjedd i 8 av 9 kommuner. Vestvågøy og Sortland har størst økning i antall dyr. Økningen i antall ammekyr har vært større i Lofoten og Vesterålen (120 %) enn i Nordland i samme periode (64 %).

Reindrift er lokalisert til Lødingen og de delene av Andøy, Sortland, Hadsel og Vågan som ligger på Hinnøya. Selv om virkemidlene som dette prosjektet omhandler ikke er rettet mot reindriftnæringen, er begge regionene rike på samiske kulturminner.

Lofoten og Vesterålen er nesten fritt for større rovdyr og har dermed potensial for en betydelig økning innenfor sauehold og annet dyrehold som krever utmarksbeite. For landbruket i disse regionene er det en stor utfordring å utnytte dette fortrinnet.

Kombinasjonen av hav, mektige fjellformasjoner, jordbruksarealer i hevd og fjellsider med beitepreg har en egenverdi i merkevarebyggingen for reiseliv og landbruksprodukter.

Skogen i Lofoten og Vesterålen består av 90 % lauvskog og 10 % barskog. Selv om tilplantet areal bare tilsvarer ca. 2,5 % av landarealet, er plantefeltene en markant del av landskapsbildet mange steder. Plantefeltene og skogsveiene viser hvor vi finner de viktigste arealene for lønnsom skogproduksjon.

I perioden 2011-2018 er det årlig avvirket mellom 5000 og 9000 kubikkmeter gran. Hogst, tømmerlunner, tømmerbiler og tømmer på kai synliggjør på en ny måte skogbruket som næring i Lofoten og Vesterålen. Når plantefeltene hogges, skapes det en ny variasjon i skogbildet og landskapsbildet. Allmennheten og beitenæringen opplever dettes om positivt.

I 2019 ble det avvirket om lag 13 000 kubikkmeter gran. I planperioden 2020-2023 kan den årlige hogsten økes opp mot 23 000 kubikkmeter.

3 JORDBRUKET I LOFOTEN OG VESTERÅLEN - STATUS OG UTFORDRINGER I ET MILJØPERSPEKTIV

Nasjonalt miljøprogram 2019-2022 (NMP) og Regionalt miljøprogram for landbruket i Nordland 2019-2022 (RMP) legger føringer for hvordan kommunene forvalter tilskudd til Spesielle miljøtiltak i jordbruket. Økt vektlegging av klimautfordringene står sentralt i disseføringene.

Nasjonalt miljøprogram 2019-2022

Nasjonalt miljøprogram gir en samlet framstilling av miljøutfordringene i jordbruket med oppdaterte mål og virkemidler. Et viktig innsatsområde framover vil være å redusere utslippene av ammoniakk og klimagasser fra jordbruket.

Vanndirektivet (EUs rammedirektiv for vann) skal sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet. Nitratdirektivet (Eus direktiv 91/676/EEC) fastsetter bestemmelser om beskyttelse av vann mot nitratforurensning fra landbrukskilder. Ingen vannforekomster i jordbruksdominerte områder skal få dårligere tilstand. For de mest utsatte vannforekomstene i jordbruksdominerte områder skal tilstanden bedres.

Bedre tilgjengelighet for allmennheten og friluftsverdier i jordbrukslandskapet er videreført som miljøtema i Nasjonalt miljøprogram 2019-2022.

Regionalt miljøprogram 2019-2022 (RMP)

RMP for jordbruket i Nordland 2019 gir en samlet oversikt over mål, virkemidler og satsingsområder i perioden 2019-2022.

Virkemidlene som inngår i RMP er:

1. RMP-tilskudd – fylkesmannen innvilger
2. Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) – kommunene innvilger
3. Tilskudd til drenering av jordbruksjord (grøfting) – kommunene innvilger
4. Fylkesvise midler i Klima- og miljøprogrammet – fylkesmannen
5. Andre virkemidler som informasjon, kurs, samlinger og prosjekter – fylkesmannen

Om mulig skal SMIL- og RMP-tilskudd ses i sammenheng, ved at SMIL-tilskudd kan brukes til planlegging og restaurering, mens RMP-tilskudd kan brukes til at årlig skjøtsel blir gjennomført.

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL)

Kommunene innvilger tilskudd på bakgrunn av enkeltsøknader til kommunen. Ordningen skal bidra til at det blir gjennomført miljøtiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Det er en forutsetning at det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Prioriterte tiltak skal støtte opp om de nasjonale og regionale tilskuddsordningene.

En utfordring er å kanalisere midlene mot lokalt verdifulle jordbrukslandskap. Dette betinger at det er aktuelle søkere i områder med verdifullt kulturlandskap. Ofte er dette ikke tilfelle. En løsning kan være å stimulere til aktivitet ved å gi støtte til utarbeiding av skjøttsplan. Dette kan bidra til å motivere og aktivisere grunneiere m.m. i området til å bli søkere på SMIL-midler.

Kommunene har valgt ut følgende områder som lokalt verdifulle jordbrukslandskap:

- Andøy: Landskapet langs Nasjonal turistvei fra og med Bjørnskinn til og med Stave
- Bø: Landskapet mellom FV 820 og havet på strekningen gnr. 30 Forøy til gnr. 11 Ramberg
- Øksnes: Meløya med Naustvika og halvøya der kirkegården ligger
- Sortland: Strandsonen langs Sortlandssundet fra Kleiva i sør til Bygdnes i nord, og på Hinnøysida fra veikrysset på Kjerringnes i sør til Kringelhågen i nord
- Hadsel: Hadseløya og jordbruksarealene langs riksveistrekningen fra Skagen til Gjerstad
- Lødingen: Vestbygda langs FV 691
- Vågan: Kalle, Delp og Vatnfjord. Nye arealer i samråd Norsk landbruksrådgiving Lofoten og Vågan bondelag
- Vestvågøy: Eggum, Utakleiv, Borg, Skaftnes, Arholmen, Indre Borgfjord, Slydalen, Lykta. Valberg, Rise, Lauvdalen, Saupstad, Reppe, Unstad, Rystad, Haukland/Vik, Hjellvoll, Nesje, Hellosan
- Flakstad: Jordbruksarealene rundt Flakstad kirke, beiteareal på begge sider av parkeringsplass langs E10 på Flakstad og arealer på Fredvang, Krystad og Vikten
- Moskenes: Strekningen Vindstad til Bunesfjord

SMIL-tilskudd for å ta vare på landskap og kulturminner:

- Rydde gammel kulturmark
- Rydde kratt og skog slik at kulturminner og kulturmiljøer blir synlige og kan skjøttes gjennom beiting eller slått
- Restaurere bygninger og andre kulturminner

SMIL-tilskudd for reduserte klimautslipp:

Henvisning til Landbruksdirektoratets rundskriv 2019-14. Nytt tiltak i RMP 2019-2022:

- Særskilte bygningsmessige tiltak i eller i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg. Eks. tak av varig karakter over gjødsellager. Etablering av dekke demper utslipp til luft, særlig av ammoniakk. For enkelte foretak kan tiltaket også være ledd i å innfri minstekrav til lagringskapasitet ved å lede nedbør vekk fra lageret, noe som faller inn under vanlig jordbruksdrift. Det avgjørende i søknadsbehandlingen må uansett være at tiltaket forebygger utslipp til luft.

SMIL-tilskudd til hydrotekniske tiltak:

- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, herunder graving av åpne kanaler til erstatning for eksisterende lukka avløp
- Erosjonssikring ved utdyping av større kanalsystem
- Fangdammer, terskler og andre økologiske rensetiltak, og miljøplanter

SMIL-tilskudd til ny næringsutvikling basert på gårdens ressurser:

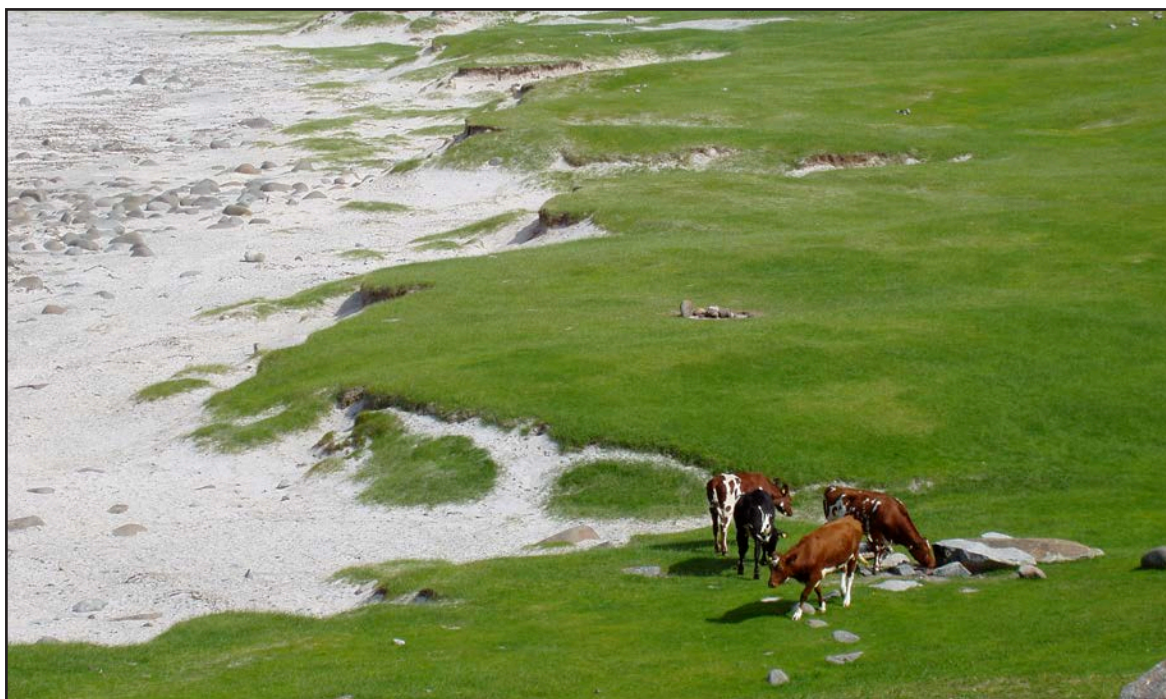
- Istandsetting av kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for etablering av tilleggsnæringer.

SMIL-tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter:

- Legge forholdene til rette for større helhetlige miljøprosjekter over større områder, for eksempel hydrotekniske anlegg for et vassdrag eller ei grend eller flere gårder. Utarbeiding av tiltaksplan for vannforekomster som står i fare for ikke å nå miljømålene er et aktuelt tiltak. Slike prosjekter bør lede fram til gode kulturlandskaps- eller forurensningstiltak.
- Utarbeiding av skjøtselsplan med tiltaksliste for områder der fortsatt eller økt beite er særlig viktig for kulturlandskapet.

3.1 Kulturlandskapet

Historisk har jordbruket i Lofoten og Vesterålen vært drevet i kombinasjon med fiske eller annen sysselsetting. Å ha en landbrukseiendom var en trygghet og en sikkerhet for familien. Resultatet av dette er at vi har en nokså ensartet eiendomsstruktur med mange små landbrukseiendommer. Driftsformen var basert på oppdyrka areal langs fjæra. Senere kom oppdyrking av myrarealer på strandflata og i dalbotner. Drifta var husdyrhold med storfe, sau hest og geit. Utmarka ble sterkt utnyttet i form av beiting. I dalbotnene var det også frodige graslier som ble benyttet til utmarks-slått. Utformingen av eiendommene er nokså ensarta og utforma ved jordskifte. Karakteristisk er eiendommene utforma som ei smal stripe, kanskje ned i 10 meters bredde, fra fjæra til fjells. Bakgrunnen var at alle skulle ha lik tilgang til de ulike arealtypene.

Storfe som beiter på strandenga på Uttakleiv. Foto: Kjersti Isdal.

I utmarka er produktivt skogareal for det aller meste skifta til full eiendomsrett, og ofte kan den nærmeste utmarka være tilplanta med gran. Plantefeltene utgjør likevel bare en liten del av utmarka i kommunene totalt sett. Beiteretten er felles i utmarka, og det er i liten grad satt opp gjerde mellom gårder. Dette betyr at i utmarka er det "fri flyt" av beitedyr over gårdsgrensene.

Eiendomsstrukturen har endret seg relativt lite de seneste 50 år, og preges fortsatt av mange små landbrukseiendommer. I utkantområder er også mange av eiendommene fraflytta og benyttes som feriested. I mer sentrale områder er de fleste landbrukseiendommene bebodd.

Driftsstrukturen har endra seg dramatisk de siste femti år, fra en situasjon der de fleste landbrukseiendommene hadde en form for drift, og selv hadde behov for arealet til fôrproduksjon. Situasjonen i dag er at det er få landbrukseiendommer som er i sjølstendig drift, men disse har imidlertid et stort driftsromfang og leier mye jord. Statistikken i tabell 1 viser at selv om det er blitt langt færre bruk i drift, blir det meste av jorda fortsatt høsta.

Tabell 1: Utviklingstrekk i driftsstrukturen 2002-2018. Kilde: Statistikk produksjonstilskudd, Landbruksdirektoratet.

	Antall bruk 2002	Antall bruk 2018	Jordbruksareal 2002	Jordbruksareal 2018
Andøy	70	43	16887	15377
Bø	58	28	11346	11189
Øksnes	31	20	5386	4247
Sortland	101	67	21064	21661
Hadsel	104	72	17928	19597
Lødingen	27	13	4280	4043
Sum Vesterålen	391	243	76891	76114
Vågan	53	35	9528	7757
Vestvågøy	181	112	33506	31177
Flakstad	20	16	3569	3443
Moskenes	1	0	39	0
Sum Lofoten	255	163	46642	42377

Kravet til effektivitet har en del negative konsekvenser i forhold til å ivareta landskapet. Areal som er dårlig arrondert eller drenert blir liggende uhøsta. Det samme gjelder veikanter og grøftkanter. I enkelte områder er alle bruk nedlagt, og all jord blir liggende uhøsta. Med relativt god tilgang på areal blir interessen for god plantekultur mindre, noe som resulterer i dyrka mark med mye ugras. Mindre beitetrykk og færre dyreslag gir dårligere avbeiting som resulterer i at beiteareal gror til med kratt. Effektivitetskrav i husdyrholdet medfører at ekstensiv drift i form av beite blir erstatta med innkjøpt fôr.

Det er ikke bare den aktive gårdsdrifta som påvirker jordbrukets kulturlandskap. Det samme gjør f.eks. mange fjøs og uthus som ikke lenger er i bruk og forfaller.

Ny byggeaktivitet i form av nye bygninger og veger vil også sette sitt preg på landskapet. De viktigste virkemidlene for kommunen er her arealplaner og praktisering av dispensasjoner etter plan- og bygningsloven, samt praksis for omdisponering av areal etter jordloven. En utfordring er bevissthet om konsekvenser for kulturlandskapet ved behandling av planer og enkeltsaker.

Utfordringer i forhold til jordbrukets kulturlandskap:

- Strukturutviklingen i jordbruket medfører at arbeidsintensive/lite lønnsomme operasjoner som for eksempel kantslått og grøfterensking blir nedprioritert
- Nasjonale tilskuddsordninger treffer ikke godt – det stimuleres til å høste mest mulig areal
- Nedgang i antall beitedyr og færre dyreslag medfører at beiteintensiteten blir for lav, og de gamle beitene gror til med lauvskog
- Vanskelig å kanalisere SMIL-midler til prioriterte områder fordi interessen for å søke midler i prioriterte områder er for lav
- Fjøs og uthus forfaller når det ikke lenger er egen drift på bruket

3.2 Kulturhistorie

Det er et nasjonalt mål å redusere tapet av verneverdige kulturminner til et minimum. All menneskelig aktivitet, og ikke minst landbruksaktivitet, kan skade kulturminner. Det er derfor viktig at tiltak som kan skade kulturminner ikke iverksettes før arealet er kontrollert av faginstanser. Dette er i hovedsak terrenginngrep i form av nydyrking, vegbygging og oppføring av bygninger, men også mindre inngrep som skogsdrift og oppsett av gjerde kan skade kulturminner.

For nyere kulturhistorie i form av bygninger, steingjerder m.m. er utfordringen at det ikke lenger er behov for bygningen eller steingjerdet, og at det derfor forfaller eller blir fjernet. Typiske eksempler er sommerfjøs og torvsjåer. En kan ikke bevare alt, men kulturminner som er intakt og som er tidstypiske, bør en forsøke å bevare. Det finnes også gode eksempler på at slike bygg kan få nye funksjoner, og dermed fortsatt bidra til verdiskaping. Det er da viktig at bygningens særpreg kan beholdes.

Utfordringene i forhold til kulturhistorie er:

- Manglende bevissthet om kulturhistorie og kulturminner
- Med presset økonomi prioriteres ikke tiltak som ikke gir økonomisk avkastning
- Mangel på kunnskap og bevissthet om kulturhistorie ved plassering og utforming av nye bygg.

3.3 Jord og plantekultur

Jordbruksdrifta i Lofoten og Vesterålen er basert på planteproduksjon i form av grovfordyrking og beiting. Et velholdt produksjonslandskap gir et fint landskapsbilde og vitner om et solid landbruk. Med god jord- og plantekultur oppnår man god utnyttelse av tilført gjødsel, mindre ugras og bedre avlinger.

Jordbruket i Lofoten og Vesterålen drives for en stor del på strandflata hvor terrenget er relativt flatt. Mye av jorda har høgt innhold av organisk materiale. Klimaet er fuktig og kjølig. For å unngå kjøreskader er det viktig at jorda er godt drenert.

I 2013 kom en egen forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord. Tilskuddsordningen blir forvaltet av den enkelte kommune.

Utviklinga i driftsstrukturen har gitt oss følgende utfordringer:

- De aktive brukerne høster store arealer i en kort og hektisk sesong. Vedlikehold av lukka og åpne grøfter nedprioriteres
- Mange inaktive grunneiere gjør det vanskelig å vedlikeholde dreneringssystemer.
- Nasjonale tilskuddsordninger stimulerer til å høste mye areal mens avlingsnivået betyr mindre
- Svake jordleieavtaler gjør det usikkert å investere i god jord- og plantekultur på leid jord

3.4 Vann og forurensning

Selv om avrenningen fra landbruket i Lofoten og Vesterålen mange steder har kort vei til havet, kan vannmiljøet bli negativt påvirket. Med gode strømforhold vil slik avrenning fra landbruket ha minimal betydning. I noen bygder har landbruket avrenning til vassdrag som er sårbare for tilførsler av næringsstoffer og partikler. Det er særlig viktig å være oppmerksomme på elver med elvemusling. Vassdragene i Lofoten og Vesterålen har liten sommervassføring, og kan derfor være særlig sårbare. Der det er spredt bebyggelse i nedslagsfeltet kan kombinasjonen av landbruk og avløp fra bebyggelse gi lokalt store problemer. Avrenning kan være pressaft fra grovforsilo eller rundballer, lekkasje av husdyrgjødsel fra utette kjellere eller gjødselsiloer eller avrenning etter spredning av husdyrgjødsel, særlig etter at veksten er avslutta.

Forskrift om gjødselvarer av organisk opphav regulerer lagring og spredning av pressaft og husdyrgjødsel. Forskriften forutsetter at alle gjødsellagre og siloer skal være tette, og at utkjøring av pressaft og husdyrgjødsel skjer i vekstsesongen, dvs. før 1. september. Kommunen kan godkjenne utkjøring senere, etter begrunnet søknad. På grunn av at mange landbruksforetak har økt produksjonen de senere år, er det mange som har for liten gjødsellagerkapasitet, og er avhengig av å tømme lageret om høsten for å ha nok kapasitet over vinteren. Det er tillatt å spre gjødsel til 1. november dersom den blir pløyd ned. Men det er mange som lar være å pløye ned gjødsel, og søker heller kommunen om dispensasjon.

Gjennom EØS-avtalen har Norge forpliktet seg til å følge EU's vanddirektiv som bl.a. viser at punkttiltak i forhold til avrenning av næringsstoff fra jordbruksareal er kostnadseffektivt. For å sikre gjennomføringen av vanddirektivet i Norge har myndighetene utarbeidet den norske vannforskriften (FOR 2006-12-15: Forskrift om rammer for vannforvaltningen). Med vannforskriften skal forvaltningen se på miljøtilstanden i vann og vassdrag og deretter vurdere alle påvirkninger samlet før man setter inn de mest effektive tiltakene.

Innen utgangen av 2020 skal det utarbeides Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland for perioden 2021 – 2027. Det betyr at det blir arbeidet videre med prioritering av vannforekomster og utarbeiding av tiltaksplaner som skal sikre god vannkvalitet. For kommunene i Lofoten og Vesterålen er det viktig å kvalitetssikre det tiltaksprogrammet som det her legges opp til. I neste omgang vil det komme krav om konkrete tiltak i vassdrag som ikke når miljømålene som følge av avrenning fra landbruksarealene.

I Lofoten og Vesterålen er det ofte både påvirkning fra landbruk og spredt avløp. Landbrukspåvirkningen har stor sammenheng med tetthet av storfe og gris. Historisk sett er det tre vassdrag i Lofoten og Vesterålen som har pekt seg ut som sterkt belastet: Farstadvassdraget og Lilandsvassdraget i Vestvågøy og Straumevassdraget i Bø. I tillegg til dette er Holmstadvassdraget i Sortland pekt på som aktuelt for ekstraordinære tiltak. Ut over disse er det flere vassdrag som kan være aktuelle. Her må det sees nærmere på hvilke tiltak som gir mest igjen på vannkvalitet.

Utenom de vassdragene som er nevnt spesielt, vil sannsynligvis det viktigste tiltaket være tilstrekkelig lager for husdyrgjødsel og utstyr for nedlegging/nedfelling. Det betyr at man i alle kommunene bør se på behovet for gjødsellagre og stimulere til utbygging.

Landbruksdrift produserer avfall i form av fôrrester, landbruksplast, utrangerte redskaper og annet utstyr, bygningsmaterialer, plantevernmidler og medisinerester. Mye av dagens avfall inneholder stoffer som ikke bør komme ut i naturen. I Lofoten og Vesterålen er det utbygd mottak for avfall, og det har vært organisert innsamling av landbruksplast. Landbruksplast, elektrisk utstyr og farlig avfall kan leveres gratis.

Utfordringer i forhold til vann og forurensing:

- Redusere avrenning fra landbruket i bygder der avrenning av næringsstoff fra landbruket kan skade vassdrag
- Motivere gårdbrukere med for liten lagerkapasitet på husdyrgjødsel til enten å øke lagerkapasiteten eller å molde ned gjødsel som må spres om høsten.
- Motivere til at avfall fra landbruket leveres til godkjent mottak.

3.5 Klima

Norge har inngått forpliktende avtale om å redusere utslippene av klimagasser, og landbruket må bidra med å redusere sine utslipp. Utslippene fra jordbruket består av metangass fra husdyr og husdyrgjødsel, CO₂ og metangass fra oppdyrking og svinn av organisk materiale fra myr, lystgass fra vassjuka arealer som tilføres lettløselig nitrogen fra gjødsel, samt transport i primærjordbruket og transport til og fra foredlingsbedrifter. Utslipp fra jordbruket utgjorde i 2018 omtrent 8 % av Norges samlede klimagassutslipp, og gass fra husdyrgjødsel utgjorde en femtedel av dette. Det er ei nasjonal målsetting å redusere utslippene fra jordbruket med 11 % fram til 2030.

Etter forslag fra regjeringa vedtok Stortinget 11.04.2019 endringer i jordloven som muliggjør et forbud mot nydyrking av myr. Bakgrunnen er ambisjonene i Parisavtalen om kraftige utslippskutt i klimagasser i alle sektorer. Forbud mot nydyrking av myr vil bli fastsatt av Landbruks- og matdepartementet i forskrift om nydyrking.

Norges bondelag har i høringsbrev 04.02.2019 om lovendringen sagt seg uenig i forslaget. Bondelaget viser til at 35 % av all dyrkingsjord i Norge med dette kan gå tapt som reserve for norsk matproduksjon. Videre mener Norges Bondelag til at kunnskapsgrunnlaget for et så betydelig inngrep både er usikkert og unyansert. Etter at lovendringen er vedtatt har Norges Bondelag forventninger til Landbruks- og matdepartementets videre arbeid med forskriften som blant annet vil konkretisere bondens muligheter til å få innvilget dispensasjon fra forbudet.

Under stortingsbehandlninga av lovendringa i jordloven ble det fra landbruksministerens side avvist at forskriften vil resultere i et totalforbud mot nydyrking av myr dypere enn 1 meter, som opprinnelig var foreslått av regjeringa. Statsråden understreket videre at departementet ville ta hensyn til ny kunnskap om klimaeffekt og konsekvenser av forbudet mot nydyrking av myr.

NIBIO og Norsk Landbruksrådgiving har tatt initiativ til prosjekt for å undersøke klimaeffekten av omgraving ved nydyrking og rehabilitering av myrarealer. Dette tiltaket har potensial til store reduksjoner i utslipp av klimagasser.

Mye av jordbruksarealene i Vesterålen og Lofoten er tidligere myr som er blitt oppdyrka, og mye av den framtidig dyrkingssjorda for utbyggingsbrukene i de to regionene er myr. Det er derfor svært viktig for jordbruket hva den nye forskriften i realiteten vil innebære.

Skogen har en viktig rolle i klimaregnskapet ved å ta opp CO₂ fra atmosfæren og omdanne CO₂ til karbon som blir lagret i stammer, greiner og røtter. Nasjonalt tar skogen opp en CO₂-mengde som tilsvarer rundt halvparten av de totale årlige utslippene av klimagasser. Planting av ny skog etter hogst, lengre omløpstad og planting av gran på nye arealer bidrar til opprettholde og øke skogens CO₂-opptak. Det samme gjør tettere planting enn lovens minimumskrav og gjødsling av skog. I Lofoten og Vesterålen binder utenlandske treslag som sitkagran og lutzgran tilnærmet dobbelt så mye CO₂ per arealenheter som den norske gran over et gitt tidsrom.

Økt bruk av trevirke som byggematerialer i stedet for stål og betong bidrar til å forlenge denne karbonlagringen som starter med skog i vekst. Det er både ei nasjonal målsetting og ei målsetting i Regionalt skog- og klimaprogram for Nordland å øke bruken av tre i offentlige og private bygg. For landbruksbygg kan det søkes Innovasjon Norge om ekstra investeringstilskudd til bygninger i tre. I 2020 er dette ekstra tilskuddet på inntil 20 % av godkjent kostnadsoverslag og begrenset oppover til kr. 400 000.

Gjengroing med lauvskog i kulturlandskapet betyr at CO₂ lagres som biomasse i trær og busker. Denne biomassen kan være råstoff for fornybar energi. I dag benyttes en mindre del av den beste lauvskogen til vedproduksjon, men uttaket av biomasse kan økes betydelig ved å legge til rette for rasjonelle driftsmetoder og utvikle et marked for bruk av biomassen i form av flisfyringsanlegg.

Kommunevise klimaregnskap for skogbruk og annen arealbruk framgår av oversikter på Miljødirektoratets

Stokmarknes ungdomsskole, under bygging i massivtre med løsning for fornybar energi. Står ferdig til skolestart i 2020. Foto: Stein Petter Hillestad.

Hadsel videregående skole i massivtre, ferdig 2019. Foto: Stein Petter Hillestad.

hjemmesider. Her er det også mulig å hente opp oversikt over utslippene fra jordbruket og åtte andre sektorer. Se [lenke](#)

Utfordringer i forhold til klima:

- Hvordan skal landbruket i regionen redusere utslippene av klimagasser
- Hvordan kan lagringen av karbon økes gjennom aktiv skogforvaltning
- Hvordan øke bruken av trevirke som byggematerialer, også i landbruksbygg
- Stimulere til økt bruk av biomasse til klimanøytral energiproduksjon
- Stimulere til tiltak innen presisjonslandbruk – transport, drivstoff, gjødslingspraksis med mer

3.6 Andre miljøutfordringer- gås

Deler av Vesterålen er rasteplass for kortnebb- og kvitkinngås på vartrekk fra kontinentet til Svalbard. Gjessene er avhengig av jordbruksareal i aktiv drift for å skaffe seg nok næring til å kunne hekke på Svalbard. Det er registrert over 10 000 daa dyrka mark som i større eller mindre grad blir brukt som beite. Fire kommuner i Vesterålen har til sammen ca. 85 søkere som mottar tilskudd for å tilrettelegge friareal for gås. I tillegg har Miljøverndepartementet bidratt med midler til registreringsarbeid og utviklingsprosjekt.

Det er utarbeidet en forvaltningsplan for gås i Vesterålen, der også grågås inngår. Grågåsbestanden er voksende både i Vesterålen og Lofoten, og kan gjøre stor skade på dyrka mark i form av beiting og tilgrising av areal. Et aktuelt tiltak er bedre organisering og framskyndet jaktstart på grågås med bakgrunn i lokal forvaltningsplan.

Utfordringer:

- Best mulig forvaltning av miljøtilskudd til friområder for kortnebbgås og kvitkinngås
- Utprøving av tiltak som reduserer ulempene for berørte gårdbrukere
- Framskynda jaktstart og bedre organisering av jakt på grågås

4 SKOGBRUKET I LOFOTEN OG VESTERÅLEN – STATUS OG UTFORDRINGER

4.1 Skogarealer og treslag

Av skogarealet i Lofoten og Vesterålen utgjør lauvskogen 91 % og planta barskog 9 %. Bjørka er det dominerende treslaget i lauvskogen. I plantefeltene er gran, sitkagran og lutzgran de viktigste treslagene. Lutzgrana er en naturlig krysning mellom sitkagran og kvitgran som begge er nord-amerikanske treslag. I tillegg er det i mindre omfang plantet sibirsk lerk og ulike furutreslag.

I Lødingen og på Hinnøysida av Sortland og Andøy er det forekomster av naturlig furuskog. Også i området langs Øksfjorden i Austre Vågan og på Storemolla er det spredte innslag av den gamle furuskogen. En betydelig del av furuskogen i Andøy og Sortland er vernet.

Lauvtreslagene har tradisjonelt vært utnyttet til brensel, gjerdestaur, for til husdyrene og en rekke redskaper og utstyr til husholdningene, gårdsdrifta og fiskeriene. I dag er det i all hovedsak hogst av ved, mest til eget bruk, som utgjør et visst volum. Regionene har til sammen 115 000 dekar plantet barskog. Av landarealet i Lofoten og Vesterålen tilsvarer dette mellom 2 og 3 prosent.

Skogplantinga begynte i Lofoten og Vesterålen omkring 1910. Fram til den statlige skogreisings-satsinga startet på 1950-tallet var knapt 4000 dekar plantet med barskog. I utgangspunktet var det disse eldste plantefeltene som var den utløsende faktor for at granhogstene kom i gang i Lofoten og Vesterålen for nærmere 10 år siden. skognæringa nå er i rask utvikling i våre deler av Nordland.

Fra midten av 50-tallet tok plantinga seg kraftig opp med en topp midt på 60-tallet. Plantinga gikk deretter nedover, men tok seg på nytt opp på 1980-tallet og holdt et relativt høyt nivå helt fram til midten av 90-tallet. De siste 20 årene har planting av nye arealer ligget på et svært lavt nivå. Det dreier seg om så lite som ca. 50 dekar årlig for hele skogbruksdistriktet.

Lofoten og Vesterålen har omkring halvparten av sitkagran og lutzgran i Nordland. Som hovedregel er tømmeruttaket per dekar dobbelt så stort i sitkagran og lutzgran som i plantefelt med norsk gran. Under gunstige vekstforhold kan det være grunnlag for slutthogst av sitkagrana fra 1950-tallet og begynnelsen av 60-tallet. Ofte er det tilgangen på høye kubikkmasser av sitkagran i sammenheng med plantefeltene med norsk gran fra 1920- og 1930-tallet, som gjør at kjøpere av tømmer setter i gang hogst i et bestemt område.

Tabell 2: Oversikt over skogareal og skogsveier i Lofoten og Vesterålen. Kilde: Skogareal: SSB, KommuneProfilen. Kulturskog og skogsveier: Arkiv og oversikter, Sortland kommune.

	Skogareal, daa	Landbruksveier, meter			
	Skog i alt	Kulturskog	Traktorveier	Bilveier*)	Anlegg
Andøy	163 000	11 000	53 400	1 150	28
Øksnes	93 500	8 000	28 200	-	14
Bø	68 500	6 000	21 650	1 300	14
Sortland	299 000	35 000	184 930	13 500	82
Hadsel	213 000	20 000	56 900	2 400	39
Lødingen	185 000	15 000	23 900	1 100	10
SUM Vesterålen	1022 000	95 000	368 980	19 450	187
Vågan	134 500	8 500	13 030	-	8
Vestvågøy	60 500	9 500	8 700	-	7
Flakstad	8 600	1 300			
Moskenes	1 400	200			
SUM Lofoten	205 000	19 500	21 730	0	15
SUM LoVe	1227 000	114 500	390 710	19 450	202

*) Også inkludert i tallene for traktorveier

4.2 Skogsdrift

Sammenlignet med andre deler av Nordland, er det mye godt terreng for skogsdrift i Lofoten og Vesterålen. Sammen med høye tømmeruttak per dekar gir dette god lønnsomhet når skogen hogges.

For tiden ligger granhogsten i LoVe på 8000-12000 kubikkmeter i året. Omkring halvparten av volumet er gran og den andre halvparten er sitkagran. Utviklingen videre framover er at for hvert år som går rykker stadig mer barskog opp i dimensjoner og volum som kan høstes. I løpet av en 20-årsperiode vil hogsten komme opp i det mangedobbelte av dagens volum. En prognose for mulig årlig hogstkvantum i perioden 2015-2040 framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 3: Mulig årlig grankvantum (m³) som kan hogges i Lofoten og Vesterålen basert på skogarealer, treslag og alder

2015-2020	2020-2025	2025-2030	2030-2035	2035-2040
12 000-17 000	17 000-27 000	27 000-49 000	49 000-70 000	70 000-82 000

I prognosen ser en spesielt virkningen av de store planteårene fra 1956 til 1970 når plantefeltene blir hogstmodne i 70-80-årsalderen. Dette viser seg tydelig fra 2025 hvor vi får en voldsom økning i hogstkvantum, men allerede i førstkommende femårsperiode kan hogstkvantumet økes betydelig fra dagens nivå. I følge prognosen vil det komme en topp i avvirkninga rundt 2040 hvor ressurstilgangen tilsier at det kan hogges 80 000 kubikkmeter gran. Dette er et meget høye tall sett

i forhold til hele fylket. Avvirkninga de siste 10 år (2008-2017) for hele Nordland tilsvarer 140 000 kubikkmeter i året. I 2017 ble det hogd 156 000 kubikkmeter gran og 15 000 kubikkmeter furu i Nordland .

4.3 Ringvirkninger av hogsten og videreforedling

Granhogstene i Lofoten og Vesterålen har allerede nå betydelige ringvirkninger lokalt i form av arbeidsplasser som egen skogbruksleder, tømmertransportfirma, skogsentreprenør og maskinkjørere, og dessuten for gårdssagbruk, sjøtransport og utskipingshavner. Summen av varer og tjenester knyttet til hogsten, verdien av bearbejdede skogprodukter og transport tilsvarer med dagens avvirkning og etter de utregningsmetodene som brukes i nasjonalregnskapet, en brutto produksjonsverdi på ca. 25 mill. kr. i året. Den årlige produksjonsverdien fra primærskogbruket og skognæringa samlet sett blir å øke betydelig de neste 20-30 år i takt med økningen i hogsten.

Det er gårdssagbruk i de fleste av kommunene. Lofoten og Vesterålen Bygdesaglag har i en årrekke gjort et viktig nybrottsarbeid med å videreforedle lokalt grantømmer til bygningsmaterialer av mange slag. For gårdssagbrukene betyr de lokale hogstene at de får tilgang på billigere råstoff i form av mye lavere frakt på sagtømmeret. Dette gir økt lønnsomhet og bedre konkurransevne. De mest aktive sagbrukene ser en økende interesse i befolkningen for å handle spesielle trevareprodukter lokalt og kortreist.

De lokale småsagbrukene kan uansett bare ta i mot en mindre del av sagtømmeret fra Lofoten og Vesterålen. Det har vært ei utfordring å få til utskipping av store nok båtlaste med sagtømmer uten at transportkostnadene til sagbruksindustrien i Trøndelag og lenger sør blir for høye. Dette gjelder vanlig gran.

For sitkagrana sin del er det ei enda større utfordring at det så langt ikke er større sagbruk i Norge som kjøper sitkagran, selv om treslaget er godkjent som konstruksjonsvirke og kan sorteres og brukes til trelast på linje med vanlig gran og furu. I tillegg til at sagtømmer av sitkagran for tiden blir betalt som massevirke, og slik sett gir en dårligere pris til skogeier, er det uheldig at ikke sitkagrana videreforedles til trelast slik som i øvrige land i Nordvest-Europa.

4.4 Skogsveier

Et rasjonelt skogsveinett er en forutsetning for å kunne avvirke skogen på en lønnsom måte. Skogsvegbygging kan komme i konflikt med miljø- og friluftinteresser, men skogsveger gjør også at utmarka blir lettere tilgjengelig for turgåere. Kommunene forvalter forskriften om godkjenning av planer for landbruksveger, og fra 01.01.2020 overføres også tilskuddsforvaltningen for skogsveier til kommunene. I forvaltningen av tilskuddsmidlene er det viktig å kanalisere midlene til de vegene som gir størst transportgevinst for skogbruket. Det vil i praksis si veier av bilveistandard og et ressursgrunnlag med granskog som enten er hogstmoden eller vil bli hogstmoden i løpet av en tiårsperiode.

4.5 Foryngelsesplikt ved hogst

For å opprettholde et bærekraftig skogbruk med stabil tilgang på hogstmoden skog på lang sikt er kravet om foryngelse etter hogst innskjerpet fra skogbruksmyndighetene sin side de siste årene. Etter skogbruksloven er det generelle kravet at det innen tre år etter hogst skal være etablert en tilfredsstillende foryngelse. Foryngelsesplikten følges opp av kommunal skogbruksforvaltning gjennom meldeplikten for hogst og kontroll- og rapporteringssystemer som er utarbeidet av Statens landbruksforvaltning.

En del mindre arealer som hogges vil ikke bli erstattet med ny barskog. Det gjelder f.eks. plantefelt eller deler av plantefelt som ligger tett inntil boligområder eller hytter, plantefelt i svært bratt terreng og plantefelt på arealer som reguleres til annet formål eller har vernestatus.

Fordi noen arealer går ut av produksjonsgrunnlaget i skogbruket, er det viktig at det også skjer nyplanting der dette ikke kommer i konflikt med viktige miljøverdier. Hvis forholdene ligger til rette for det, vil det ut fra driftsøkonomiske hensyn være klare fordeler med å anlegge nye plantefelt i naturlig tilknytning til eksisterende kulturskog. Ved etablering av nye plantefelt skal det legges vekt på gode tilpasninger til landskapet på stedet og at det ligger til rette for infrastruktur og driftstekniske løsninger når skogen skal hogges i framtida.

Utskiping av tømmer fra Sortland Havn 2019. Foto: Jon Erik Solberg.

4.6 Skogbruk og klima

Også i klimasammenheng er det viktig at gammel skog som hogges blir erstattet med ny skog som binder og lagrer CO₂, og at skogen ikke hogges når den er for ung. Ved 30-90 års alder har plantet gran i Lofoten og Vesterålen 5-15 ganger større tilvekst per arealenhet enn den lokale lauvskogen, og de samme forholdstallene gjelder i hovedsak for opptak og lagring av karbon. Skogen og skogbruket sin rolle i klimasammenheng framgår av flere stortingsmeldinger og norske og internasjonale forskningsrapporter. Det vises bl.a. til St.meld. nr. 39 (2008-2009) Klimautfordringen – landbruket en del av løsningen, Klimaforliket på Stortinget i 2012, som blant annet beskriver hvordan norsk karbonlagring kan økes gjennom aktiv skogforvaltning, FNs Klimapanelers hovedrapporter (2013-2014) og spesialrapport om 1,5-gradersmålet (2018) der betydningen av skogplanting er forsterket som globalt klimatiltak, og Skog 22 Nasjonal strategi for skog- og trenæringen (2015).

På kommunenivået vises det til Miljødirektoratets klimaregnskap for den enkelte kommune der det framgår hvor mye skogen bidrar med i netto karbonbinding og størrelsen av de totale utslippene og opptakene av klimagasser fordelt på skog, beite, annen utmark, dyrka mark, utbygd areal og vann og myr.

I en nylig publisert NIBIO-rapport (Andreassen 2019, NIBIO rapport nr. 90) beskrives sitkagrana som en «klimavinner» som i Nord-Norge binder rundt dobbelt så mye karbon som norsk gran per arealenhet. På Vestlandet er karbonbindinga 50 % større i sitkagran enn i norsk gran. Det går fram av rapporten at fra sitkagrana er 30-90 år binder ett dekar med sitkagran like mye CO₂ hvert år som to til tre personbiler slipper ut i løpet av et år.

80 år gammel sitkagran på Steiro. Masse karbonlagring per dekar. Lofoten og Vesterålen har 50 000 dekar med sitkagran og lutzgran. Foto: Bjørn Rakstang.

4.7 Miljøkrav og flerbruk av skog

Den organiserte skognæringa er miljøsertifisert gjennom Norsk PEFC Skogstandard for et bærekraftig norsk skogbruk. Et av kravpunktene i skogstandarden er at det for alle skogsdrifter skal utarbeides en miljørapport med informasjon om kjente miljøverdier, miljøverdier som påvises ved hogst, hogstform, foryngelsesmetode og beskrivelse av eventuelle tiltak for å ivareta miljøverdier.

Hønsehauk er en rødlisteart som etter PEFC Skogstandard ikke skal være skadelidende av skogsdrift. Det viser seg at gran og sitkagran i gamle granplantefelt i Lofoten og Vesterålen er en ettertraktet hekkelokalitet for hønsehauk. I forbindelse med hogst skal det settes av et sikringsområde rundt hekkeplassen. Dette medfører at en god del eldre plantefelt som nå er hogstmodne, ikke eller bare delvis kan avvirkles.

Det kan være konflikt mellom tette plantefelt og ønske om god framkommelighet i skogen. Ved planting skal det tas hensyn til vanlige ferdselsårer og trekkruiter for dyr. Skogeiere har et ansvar for å kviste og rydde slike traseer. Det samme gjelder ved rasteplasser og utsiktspunkter. Det kan også være aktuelt å foreta ei ordinær førstegangstynning i spesielle tettstednære skogområder.

4.8 Naturlig foryngelse av gran

Både sitkagran, lutzgran, norsk gran og norsk furu forynger seg langs yttergrensene av plantefelt og i veikanter, massetak, kjørespor i terrenget og der jordsmonnet er sundtråkket av dyr og mennesker. I tillegg til slike lokaliteter med en eller annen form for markberedning, er det ganske vanlig å finne enkeltplanter av sitkagran, lutzgran og norsk gran som har spiret til dels langt fra nærmeste plantefelt og av og til over skoggrensen. Dette har fått miljøorganisasjoner og naturvernforeninger til å gå hardt ut mot gran generelt og sitkagran og lutzgran spesielt.

Naturvernforbundet, WWF og Sabima benevner norsk gran, sitkagran og lutzgran som fremmede treslag når disse opptrer utenfor sitt opprinnelige utbredelsesområde. Med dette utgangspunktet har disse organisasjonene en annen tilnærming til granas naturlige foryngelse enn skognæringa. Det gjelder både omfanget av spredninga i dag og mulige konsekvenser på lenger sikt.

Skogbruksmyndighetenes holdning er at gjengroinga med lauvskog som skjer over hele landet er utfordringer av større dimensjoner for kulturlandskapet og naturmangfoldet enn granas naturlige foryngelse.

I en nylig publisert utredning om bruken av utenlandske treslag konkluderer Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet i 2019 med at spredningsrisikoen ved bruk av utenlandske treslag er mindre enn tidligere antatt og at omfanget kan reguleres der dette anses å være viktig. Videre mener de to direktoratene at negative konsekvenser ved bruk av utenlandske treslag må veies opp mot disse treslagene sin betydning som ressurs for skognæringa og i opptak og lagring av CO₂.

I 2019 har landbruksdirektoratet likevel åpnet for at skogeiere og grunneiere kan søke om øremerka midler til miljøtiltak i skog til fjerning av frøformerte planter av utenlandske treslag utenfor produksjonsbestand av slike treslag. Ordningen begrenses til områder der det drives eller kan drives skogbruk. Det legges ellers til grunn at ordningen begrenses til områder med eller i nærheten av regionalt viktige naturtyper. Den nye ordningen forvaltes av kommunen innenfor en nasjonal ramme for slike tiltak.

I visse tilfeller, og helst på de mindre hogstflatene, er naturlig foryngelse av gran et billig og godt alternativ til planting etter hogst. Dette avhenger av omkringliggende granskog og gode frøår. Spirning av granplanter i overgangen mellom lauvskog og plantefelt vil på lenger sikt bidra til at overgangen mellom lauvskog og plantefelt blir mindre markant i landskapsbildet. Oppslag av gran i og langs skogsveitraseene kan i visse tilfeller utnyttes av skogeierne til hogst av juletrær. Ellers følger det av skogeierne sin vedlikeholdsplikt på skogsveier bygd med statstilskudd at oppslag av gran i veibane og veigrøfter må fjernes før de blir til hinder for bruken av veiene.

Større hogstflater lar seg vanskelig forynge fordi avstanden til stående skog blir for stor og foryngelsen for dårlig. Derfor vil planting etter hogst i de aller fleste tilfellene være nødvendig for å oppfylle skogeierens foryngelsesplikt når det hogges gran.

Når det gjelder utsetting av utenlandske treslag, må det etter en egen forskrift til Naturmangfoldloven søkes Fylkesmannen om tillatelse, både til treslagsskifte og til planting av ny skog etter hogst.

4.9 Kulturminner

Det har vært få systematiske undersøkelser av kulturminner i skog. Ved bygging av landbruksveger blir hensynet til kulturminner ivaretatt ved at fylkeskommunen, sametinget og den enkelte kommune får alle byggesøknader til uttalelse, og kan foreta befaringsundersøkelser hvis nødvendig.

Hogst av skog er ikke søknadspliktig. Med bruk av hogstmaskiner og tyngre lastetraktorer kan det oppstå kjøreskader som også kan skade kulturminner. Hensynet til kulturminner ved skogsdrift inngår i de sjekkpunkter som tømmerkjøperne må forholde seg til gjennom sine sertifiserings-systemer. Dessuten er det i Lofoten og Vesterålen meldeplikt til kommunen for hogst etter egne vernskogbestemmelser til skogbruksloven.

Så langt som kommunal skogbruksmyndighet sitter med relevant kunnskap om kulturminner, vil også kommunen kunne bidra til at kulturminner ikke blir skadelidende av skogsdrift.

Oppsummering av utfordringer i skogbruket:

- Hogsten av gran kan økes fra 10 000 m³ til 20 000 m³ per år i planperioden
- Arealene som hogges skal tilplantes på nytt, se eventuelle unntak på side 17
- Unngå at det hogges skog som opplagt er for ung
- Fortsette arbeidet for etablering av et sitkasagbruk i Nordland nord for Vestfjorden
- Rydding og avstandsregulering i gjenvekst av gran
- Bygge nye skogsbilveier og ombygging av traktorveier til bilveier
- Etablere nye barskogarealer der det ikke er for store interessekonflikter
- Tynning i plantefelt på et skogfaglig og økonomisk grunnlag
- Rydding og kvisting av stier og rasteplasser, særlig i tettstednære områder
- Redusere konfliktnivået mellom skogbruk og flerbruksinteresser

5 GRUNNLAGET FOR NÆRINGS- OG MILJØTILTAK I LANDBRUKET

5.1 FNs Bærekraftsmål

Universelle bærekraftsmål forplikter Norge og har innvirkning på norsk politikk. Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling fram 2030. Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Mange av målene er allerede oppfylt i Norge, men ikke alle. De 17 målene er:

Strategisk plan for bruken av de kommunale virkemidlene til nærings- og miljøtiltak har koblingspunkter opp mot mange av disse målene, som:

- Ansvarlig forbruk og produksjon – bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre
- Stoppe klimaendringene - handle umiddelbart
- Rent vann og gode sanitærforhold – bærekraftig vannforvaltning
- Liv på land - bærekraftig bruk av økosystemer, bevare artsmangfold, bærekraftig skogforvaltning
- Liv under vann – bevare hav og marine ressurser for bærekraftig utvikling
- Innovasjon og infrastruktur – bygge robust infrastruktur og bærekraftig industri
- Sikre god helse – fremme livskvalitet for alle, uansett alder

5.2 Avtaler og statlige virkemiddelordninger

Gjennom det årlige jordbruksoppgjøret inngås det avtaler mellom Staten og jordbruket ved Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukerlag om priser og andre bestemmelser i jordbruket. Tilskudd til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL) er virkemiddelordning som hører inn under jordbruksoppgjøret.

Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) og Tilskudd til skogbruksplanlegging er virkemiddelordninger som vedtas av Stortinget over Statsbudsjettet for det enkelte år.

For 2020 gjelder overføringen av virkemidler til kommunene følgende ordninger:

- Tilskudd til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap
- Alle typer tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket

Det er nytt for 2020 at også virkemidlene til veibygging og skogsdrift i vanskelig terreng blir overført til kommunene.

Fordelingen av SMIL-midler og NMSK-midler foretas av Fylkesmannen på bakgrunn av flerårige tiltaksstrategier for bruk av midlene og hvordan kommunene bruker midlene det enkelte år. Midlene fordeles med en egen ramme for SMIL-midler og en egen ramme for NMSK-midler.

5.3 Planprosessen

Gjeldende strategiplan for Lofoten og Vesterålen har gyldighet ut 2019. Det er behov for revisjon av planen av flere grunner.

- Det er et krav fra statlige myndigheter at lokale planer skal være forankret i nasjonale og regionale miljø- og næringsprogrammer. Nordland har fått nytt Regionalt miljøprogram for jordbruket 2019-2022, Regionalt skog- og klimaprogram 2019 -2020 og Regionalt næringsprogram for landbruket 2019-2022.
- Rundskriv 2019-14 til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket med kommentarer til enkelte av bestemmelsene.
- I 2019 nytt elektronisk søknads- og saksbehandlings for SMIL-ordningen
- Fra 2020 overføres tilskudd til skogsveier og tilskudd til skogsdrift i vanskelig terreng fra fylkesmannen og skal heretter forvaltes av kommunene.

Avtalen mellom kommunene om regional forvaltning av SMIL-midlene og NMSK-midlene har nå fungert siden 2007. Ansvar for forvaltning av disse midlene er regulert av avtaler mellom de enkelte kommune og Sortland kommune som vertskommune.

For SMIL-midlene er det gjort en egen avtale om arbeidsfordeling mellom Sortland kommune og Vestvågøy kommune. Vestvågøy kommune er ansvarlig for saksbehandlingen av SMIL-saker, mens

Landbruket er en ressurs for sitt nærmiljø og for kommunene både økonomisk, sosialt og kulturelt. Foto: Gert-Jan Zeerstraten, Vågan.

Sortland kommune har ansvar for registrering av søknader, saksbehandlingssystem og arkivering samt sluttgodkjenning. Videre har Sortland et overordnet ansvar for informasjon, rapportering og søknad om nye midler.

Planen er utarbeidet av vertskommunen Sortland. I tillegg til nye statlige føringer og endringer i forvaltningsansvar, bygger planen på lokal erfaring med ordningene i tidsrommet 2007 – 2019.

Ny strategisk plan er gjennomgått og godkjent av virkemiddelutvalget, som består av representanter for faglagene i landbruket og regionrådene i Lofoten og Vesterålen. Utvalgets medlemmer, landbruksforvaltninga i kommunene, de lokale faglagene i kommunene og Landbruksrådgivinga har i prosessen hatt mulighet til å komme med innspill. I henhold til samarbeidsavtalen skal planen behandles politisk i den enkelte kommune.

5.4 Relevante planer og dokumenter

I forvaltningen av tilskuddsmidlene må kommunale planer og andre relevante dokumenter legges til grunn. I saksbehandlingen ivaretas dette ved at søknader blir sendt på høring til kommunen der saken kommer fra, slik at en lokalt har mulighet til å påpeke spesielle hensyn som er relevant for saksbehandlingen.

Sankegrind på Rise, Sortland. Lofoten og Vesterålen har nesten en tredjedel av vinterfora sau i Nordland. Foto: Lillian Bjørlo.

5.4.1 Kommunale planer

Gjennom *Plan- og bygningsloven* er kommunene pålagt å planlegge sine områder. Hver kommune skal ha en samlet kommuneplan som omfatter en samfunnsdel og en arealdel. Planen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle mål og oppgaver i kommunen. Den langsiktige delen av kommuneplanen omfatter en overordnet strategisk del med mål for utviklingen i kommunene og en arealdel for forvaltningen av arealer og naturressurser.

Noen av kommunene i Lofoten og Vesterålen arbeider med å revidere kommuneplanens arealdel. Noen kommuner har en gjeldende kommuneplan, og noen kommuner har gjeldende kommuneplaner for deler av det geografiske området. I tillegg til planer etter *Plan- og bygningsloven* er det noen kommuner som har *Landbruksplan* eller *Strategiske næringsplan*.

5.4.2 Relevante nettsteder

- Nærings- og miljøvirkemidlene i landbruket - Sortland kommune
- Gårdskart - NIBIO
- Norsk Landbruksrådgiving Nord Norge
- [Norsk Kulturarv](#)
- [Nordlandsatlas.no](#)
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2019 – 2022
- Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland
- [Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket](#)
- Regionalt skog- og klimaprogram for Nordland 2019 - 2022

6 MÅL FOR BRUKEN AV SKOGBRUKSMIDLENE OG MILJØVIRKEMIDLENE I JORDBRUKET

6.1 Visjon

Lofoten og Vesterålen skal framstå som en offensiv og omstillingsdyktig landbruksregion hvor jordbruket og skogbruket er en ressurs for sitt nærmiljø og for kommunene, økonomisk, sosialt og kulturelt.

6.2 Mål

Prioriteringer skal baseres på Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2019-2022 (RMP), Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland 2019-2022 (RNP), Regionalt skog- og klima-program for Nordland 2019-2022 (RSK), Strategisk plan for nordlandsskogbruket 2012-2025 og Strategisk plan for nærings- og miljøvirkemidlene i landbruket for Lofoten og Vesterålen 2020-2023.

6.2.1 Felles målprofil for SMIL-midlene og NMSK-midlene

- Bruke virkemidlene der en får størst effekt for næringsutvikling, landskap og miljø
- Bruke virkemidlene etter en gjennomgående profil for Lofoten og Vesterålen
- Fastsette felles tilskuddssatser for kommunene i Lofoten og Vesterålen
- Trekke inn flere aktører og brukergrupper for samfinansiering av tiltak

6.2.2 Målsetting for bruken av SMIL-midlene

Bruken av SMIL-midlene skal:

- Hindre gjengroing av prioriterte områder
- Motvirke tap av biologisk mangfold og kulturminner
- Redusere klimautslipp og forurensning
- Ivareta kulturlandskap og kulturminner som ressurs for næringsutvikling, helse og trivsel
- Redusere konfliktnivået mellom landbrukets behov for bruk av arealer og andre interesser
- Stimulere helhetlig planlegging og tilrettelegging på bygdenivå, i beiteområder eller i nedslagsfelt

6.2.3 Målsetting for bruken av NMSK-midlene

Bruken av NMSK-midlene skal bidra til å utvikle en lønnsom og bærekraftig skogbruksnæring i regionen, og samtidig løse utfordringer i forhold til allmennhet, friluftsliv, landskap, klima og miljø.

Nordlandsbåt av sitkagran bygd av Tore Kornbakk på Sortland med båtbord fra skogen til Tor Andersen i Bø og saget på Fjærvollsaga til Nils Erik Klaussen. Foto: Tor Andersen.

- Etter hogst skal det etableres ny skog med tilnærmet samme produksjon og kvalitet
- I plantefeltene skal det ryddes i lauvskogen for å gi optimal utvikling for kulturskogen
- Tynning når tiltaket ikke medfører redusert verdiproduksjon på lenger sikt
- Støtte fellestiltak som fører til økt verdiskaping og økt lokal foredling av skogsvirke
- Utbygge et skogsveinett som gir transportgevinst for salgbart virke de første 10 år

7 STRATEGIER FOR VIRKEMIDDELBRUKEN

7.1 Grunnlag for strategiene

Lofoten og Vesterålen

- har en tredjedel av beitende husdyr i Nordland
- skal fortsatt være rovdryffritt og har derfor potensial for vekst i beitebruk
- er størst i Nordland på turistattraksjoner og ferie- og fritidsreiser
- er den tettest befolkede del av Nordland
- har granskog som i økende omfang kan hogges
- har mye yngre granskog i forhold til eldre skog
- har en stor andel sitka- og lutzgran med høy skogproduksjon og spesielle utfordringer i forhold til flerbruksinteresser
- skal opprettholde et skogbruk som er bærekraftig på lang sikt
- må utbygge skogsveinettet med flere bilveier

7.2 Strategi for SMIL-midlene

Behandling av enkeltsøknader skal skje på grunnlag av følgende strategier som er felles for alle kommunene.

- Virkemidlene skal brukes i tilknytning til bruk med aktiv jordbruksdrift
- Støtte opp om lokalt verdifulle jordbrukslandskap etter kommunal utvelgelse, se side 8
- Flytting av beitedyr fra områder med høyt beitetrykk til områder med svakt beitetrykk og høy beitekvalitet eller til lokalt verdifulle jordbrukslandskap
- Istandsetting av kulturbeiter og dyrka mark som har vært ute av drift
- Prioritere tiltak mot landbruksforurensning i vassdrag
- Prioritere fellestiltak mot estetisk forurensning fra landbruket som skjemmende bygninger, gjerderester m.m.
- Støtte opp om tiltak mot utslipp av klimagasser
- Istandsetting av bygninger etter antikvariske prinsipper

7.3 Strategi for NMSK-midlene

- Etablere god dialog med skogeierne om foryngelsesplikt når det hogges barskog
- Opprettolde høy aktivitet på bygging av skogsbilveier som forutsetning for granhogster de første 10 år
- Få på plass manuell arbeidskraft til rydding og avstandsregulering i skogkulturfelt
- Få i gang tynningsdrifter der dette ikke reduserer verdiproduksjonen på lang sikt
- Støtte opp om tiltak som bidrar til etablering av et industrielt sagbruk i LoVe-regionen

8 HANDLINGSPLAN FOR VIRKEMIDDELBRUKEN I 2020-2023

8.1 Tilskudd til spesielle tiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL)

Formålet med “Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket” (SMIL) er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

I ”Strategisk plan for Lofoten og Vesterålen 2005 – 2008 del II” var det en oversikt som viser fordelig av landbruksarealer og skogarealer i Lofoten og Vesterålen. Arealstatistikken for landbruksareal har vært brukt som en veileder for å vurdere fordeling av tildelte midler mellom regionene og mellom kommuner i regionene. Det er i samarbeidsavtalen mellom kommunene forutsatt at tilskuddet skal fordeles slik at det over tid blir tilnærmet samsvar mellom andel av landbruket i regionene og tilskuddsmengde.

Tabell 3: Bruk av SMIL-midler fordelt på kommuner i perioden 2007 – 2018 (tall i 1000 kr.)

Kommune	Innvilget	Jordbruksareal 2018		Andel tilskudd i %
		dekar	%	
	2007-2018			
				%
Andøy	1.766 1.160.200	15 377	13,0	11,3
Bø	1.406	11 189	9,4	9,0
Øksnes	1.438	4 247	3,6	9,2
Sortland	2.115 856.300	21 661	18,3	13,5
Hadsel	1.743	19 597	16,5	11,1
Lødingen	502	4 043	3,4	3,2
Vågan	806	7 757	6,6	5,1
Vestvågøy	5.017	31 177	26,3	32,00
Flakstad	788	3 443	2,9	5,0
Moskenes	98	0	0	0,6
Sum	15.679	118 491	100,0	100
Vesterålen	8.970 6.200.074	76 114	63,9	57,2
Lofoten	6.709	42 377	36,1	42,8

Tabellen viser hvilke SMIL-tiltak som prioriteres med bakgrunn i mål (kapittel 5) for bruk av SMIL-midlene, regler for tilskudd og kobling til regionalt miljøprogram:

Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Hindre gjengroing av jordbrukets kulturlandskap	<p>Med jordbrukets kulturlandskap menes arealer som er sterkt preget av jordbruksdrift i form av slått og beiting. NIBIO har i rapport 06/10 gitt en beskrivelse av Status og utvikling i jordbrukets kulturlandskap i Nordland, Troms og Finnmark. Rapporten konkluderer med at økende antall områder har jordbruk som utnytter ressursene med stadig lavere intensitet. Årsaken er raskt minkende antall bruk i drift, samtidig som areal i drift viser en mindre nedgang.</p> <p>Det er ikke mulig å stoppe en slik utvikling med SMIL-midler eller andre miljøvirkemidler, men en kan bidra til at i alle fall de mest verdifulle landskapstrekkene blir opprettholdt. Den enkelte kommunene i Lofoten og Vesterålen har gjort en prioritering av viktige kulturlandskap. Henvisning til kap. 3.</p>	<p>- Tiltak i områder prioritert av kommunen som lokalt viktig</p> <p>- Tiltak på arealer som er registrert med viktig biologisk mangfold eller som vurderes å ha stort artsmangfold</p> <p>- Tiltak på arealer med tydelige spor etter jordbruksaktivitet</p> <p>Aktuelle tiltak er å tilrettelegging for økt beiting eller slått. For å komme i betraktning for å få tilskudd tiltaket føre til ønsket resultat. Det må kunne dokumenteres at arealene fremstår som "velfriserte". Eksempler på tiltak er inngjerding, skjøtsel og beiting på jordbruksarealer som ikke er, eller er lite i bruk, samarbeide der dette gir ekstra effekt for skjøtsel av landskapet, innkjøp av utstyr og installasjoner som letter beitebruk i viktige områder. Dette kan være føringsbåt, samlegrinder og lignende.</p>	<p>- Inntil 70 % tilskudd med følgende avgrensinger:</p> <p>- Rydding og avstandsregulering av lauvkratt og einer: maks tilskudd kr 700 pr daa. Tillegg for arbeid med samling og fjerning eller brenning av kvist kan gis inntil kr. 700 pr daa.</p>	<p>Miljøtilskudd til slått av lokalt verdifulle jordbrukslandskap</p> <p>Miljøtilskudd til beite av lokalt verdifulle jordbrukslandskap</p> <p>Miljøtilskudd til beite av biologisk verdifulle arealer</p> <p>Miljøtilskudd til drift av beitelag</p> <p>Miljøtilskudd til beite av kystlynghei</p>

Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Motvirke tap av biologisk mangfold	<p>Biologisk mangfold er variasjon og mangfold innen plante- og dyrearter, naturtyper, leveområder og økologiske prosesser i disse, samt arvelig variasjon innen plante- og dyrearter.</p> <p>Et jordbrukslandskap med grasproduksjon og beiting har relativt stort biologisk mangfold fordi det gir leveområder for et stort antall planter, sopp, insekter med mer. Et veldig intensivt drevet jordbruk med mange monokulturer, eller motsatt, et jordbruk preget av gjengroing medfører imidlertid redusert biologisk mangfold. Spredning av uønska arter (svartelistearter) kan også skade biologisk mangfold.</p> <p>Det viktigste en kan bidra til med SMIL-midler, er å støtte tiltak for å opprettholde grasproduksjon og beiting i områder med rikt biologisk mangfold. Indikator på arealer med rikt biologisk mangfold er frodig mark med mye urter og næringskrevende grasarter. For Lofoten og Vesterålen finnes det liten kartfesting av slike arealer. Det ble rundt 2005 gjennomført kartlegging av viktige kulturlandskap i regionen. Med unntak av noen få områder er de landskapsrommene som en regner som mest verdifulle i regionene, enten fraflyttet eller med svært liten landbruksdrift. Kartleggingene som er gjort er også sporadiske og i for eksempel Vestvågøy er resultatet av kartleggingen aldri blitt publisert. I kapittel 7, Vedlegg, viser en oversikt over kartlagte kulturlandskap i regionen.</p> <p>Enkelte nasjonalt viktige naturtyper har fått et spesielt vern gjennom egen forskrift hjemlet i Naturmangfoldloven. Pr dato gjelder dette: Slåttemark, slåttemyr, kalksjøer, kalklindeskog, hule eiker og kystlynghei. Det finnes egne tilskuddsordninger for å lage skjøtselsplaner og gjennomføre skjøtsel for slike naturtyper.</p>	<p>Aktuelle tiltak for å fremme biologisk mangfold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjenåpning av gammel slåttemark eller beiting på areal med stor biologisk mangfold • Tilrettelegging for hekking av rødlistearter • Tiltak for å fjerne arter som etter Artsdatabankens vurdering står med høy eller svært høy økologisk risiko. 	- Inntil 70 % tilskudd	<p>Miljøtilskudd til Beite av biologisk verdifulle arealer</p> <p>Miljøtilskudd til beite av kystlynghei</p> <p>Miljøtilskudd til friareal for kortnebb- og kvitkinngås på vårtrekk</p>

Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Reduserte klimautslipp	De nasjonale føringene i RMP innebærer en sterkere prioritering av klimatiltak. Ett av klimatiltakene er reduksjon av klimautslipp ved lagring av husdyrgjødsel.	Særskilte bygningstekniske tiltak som bygging av permanent tak over gjødsellager i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsoppbygg. Tak hindrer utslipp av klimagasser til luft, særlig av ammoniakk.	- Inntil 50 % tilskott, maks kr 100 000 pr. bygning.	
Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Bedring av vannkvalitet	<p>Med hydrotekniske tiltak menes tiltak som er med på å redusere risikoen for erosjon og avrenning av næringsstoffer. Tiltak kan gjennomføres på jordbruksarealer og/eller i vannløp. Vanlig grøfting regnes som innenfor definisjonen av ordinær landbruksdrift og faller inn under ordningen «Tilskudd til drenering av jordbruksjord». SMIL-ordningen kan kombineres med grøfteordningen der tiltaket har stor effekt for forurensing og kulturlandskap.</p> <p>Etablering av kunstige fangdammer og våtmarker har vist seg å være effektive tiltak mot landbruksforurensing. Fangdammene er særlig virkningsfulle når det gjelder rensing av fosfor. Rensedammer er kostbare løsninger og som må sees i sammenheng med andre tiltak som skal redusere forurensing i et nedslagsfelt. Siden dette er kostbare løsninger som krever riktig konstruksjon og dimensjonering må man kreve at det utarbeides detaljert plan for tiltaket. Planen sendes til vurdering hos NIBIO som har størst kompetanse på området, før endelig behandling.</p>	<p>Vann og vassdrag som framgår av tiltaksprogrammet i regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland skal prioriteres. Nærmere om disse på side 12.</p> <p>Prioriterte tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rensedammer og vegetasjonssoner - Erosjonssikring i åpne løp - Opprensning av gamle avløpskanaler - Stimulere til fellestiltak for å redusere forurensing fra landbruksarealer. 	<p>- Inntil 70 % tilskudd</p> <p>- Det kan gis 100% tilskudd til innleie av fagkompetanse for å kvalitetssikre søknader med hensyn om tiltaket bidrar til å nå målene i tiltaksprogrammet i regional plan for vannforvaltning</p>	<p>Miljøtilskudd til ugjødslerandsone i eng</p> <p>Miljøtilskudd til vedlikehold av fangdammer</p> <p>Miljøtilskudd til vegetasjonssone (der åkervekster dyrkes mot vassdrag)</p> <p>Miljøtilskudd til spredning av husdyrgjødsel i vår/vekstsesongen</p>

Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Ivareta kulturminner og kulturmiljøer	<p>Kulturminner og kulturmiljøer omfatter automatisk freda kulturminner, dvs spor etter menneskelig aktivitet fra før 1536 samt samiske kulturminner eldre enn 100 år. Videre omfatter det bygninger med mer som viser hvordan jordbruk og fiske har foregått opp gjennom tidene. Vi har ikke spesielt mange verneverdige bygninger, men mange bygninger og miljøer som det kan være vært å ta vare på for ettertiden. Spesielt viktig kan dette være for reiselivet i regionen.</p> <p>En forutsetning for SMIL-tilskudd er at tiltaket gjennomføres etter antikvariske prinsipper, dvs at mest mulig av gamle materialer gjenbrukes, og at det som må skiftes ut er så likt det opprinnelige som mulig med hensyn til materialvalg og utforming.</p> <p>Alle slike saker sendes til høring hos Nordland Fylkeskommune og at deres tilbakemelding tillegges stor vekt ved vurdering av saken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gamle gårdsbygg – fjøs, uthus, mv. - Naust, båtstøer, fiskehjeller mv. - Steingjerder, rydningsrøyser - Gamle maskiner og redskaper - Spor etter kombinasjonsnæringer - Spor etter mølleanlegg, kornproduksjon - Torvdammer og torvsjåer - Ærfuglhus, fangstplasser for ørn mv. - Gamle ferdselsårer <p>Under ellers like forhold prioriteres tiltak som har interesse for lokalt eller regionalt reiseliv</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inntil 50 % tilskott, maks 100 000 pr. bygning. - 70 % tilskudd til restaurering av viktige kulturlandskapselementer. - Det kan gis 100 % tilskudd til innleie av fagkompetanse på kulturminnerestaurering inntil 10 000 kr. pr tiltak. 	<p>Miljøtilskudd til hesjing</p> <p>Miljøtilskudd til skjøtsel av gravminne</p> <p>Miljøtilskudd til skjøtsel av gravfelt</p> <p>Miljøtilskudd til skjøtsel av andre automatisk freda kulturminner</p> <p>Miljøtilskudd til skjøtsel av steingjerder</p> <p>Miljøtilskudd til skjøtsel av viktige kulturhistoriske områder</p>
Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Redusere konfliktnivået mellom landbrukets behov for bruk av arealer og andre interesser	<p>Tilrettelegging for tilgjengelighet og opplevelseskvalitet har etter hvert fått relativt stort omfang i regionen. Ved å legge til rette for ferdsel kan gårdbrukerne til en viss grad styre trafikken til områder der den er til minst ulempe. Samtidig er tiltakene med på å skape trivsel i bygdene.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rydding av gjengrodde stier - Porter og klyv - Etablering av gapahuk, rasteplass - Oppgrusing av gamle turstier (universell utforming) - Opparbeiding av mindre parkeringsplasser for å unngå sperring av driftsveger <p>Under ellers like forhold prioriteres tiltak der flerbruksinteressene er store</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inntil 60 % tilskudd 	

Mål	Bakgrunn	Prioriterte SMIL-tiltak	Tilskudd i % av godkjent kostnad	Mulighet for tilskudd i regionalt miljøprogram
Stimulere helhetlig planlegging og tilrettelegging på bygdenivå, i beiteområder eller i nedslagsfelt	<p>Innsatsen innen kulturlandskaps-skjøtsel er i stor grad preget av ildsjeler. Dette fører til at landskapet i mange områder fremstår som et lappetepe der kvaliteten av skjøtselen varierer sterkt. Samtidig er det fokus på mer målrettet bruk av midlene. Fylkesmannen i Nordland legger for eksempel opp til sterkere fokus på utvalgte områder der satsene for miljøtilskudd er høyere enn ellers.</p> <p>Tilskudd kan gis for å sikre samordning av innsats, involvering av berørte parter og god forankring av miljøarbeidet. Eksempler på avgrensning av områder er ei grend eller et vassdrag. Grunneiere, lag og foreninger, kommuner og andre berørte parter kan delta.</p>	<p>- Skjøtselsplaner i særlig verdifulle kulturlandskap der det er mulig å få til beitedrift eller slått</p> <p>- Skjøtselsplaner i områder prioritert av kommunene</p> <p>- Ved stor søknadsmengde prioriteres områder i kommuner som til nå ikke har fått slike tilskudd.</p>	Inntil 100 % tilskudd	- Miljøtilskudd til skjøtsel av særlige verdifulle kulturlandskap

8.1.1 Saksbehandlingsregler for SMIL-midler

Søknader kan behandles så fram kommunen har ubrukte midler. Normalt tildeles ny ramme i februar, og siste frist for tildeling av midler er medio november. Det er fastsatt to søknadsfrister i denne perioden, 15. mars og 15. august.

Fra 01.01.2019 søkes det elektronisk om tilskudd gjennom fagstymet Agros. Saksbehandler foretar kontroll av søknaden, og gir tilbakemelding om søknaden er fullstendig, eller om det mangler opplysninger. Det opplyses også om forventet saksbehandlingstid (mottakskontrollbrev). Fristen for å gi tilbakemelding er ihht forvaltningsloven fire uker.

Søknader som kan medføre terrenginngrep eller der det kulturhistoriske er vesentlig for vurdering av søknaden skal sendes på høring til Nordland fylkeskommune og Sametinget. Innebærer søknaden inngrep i vassdrag sendes søknaden på høring til NVE. I alle tilfeller sendes søknaden på høring til kommunen der søknaden kommer fra. Det er viktig at vi får innspill på om tiltaket kommer i konflikt med vedtatte kommunale planer. Saker av prinsipiell betydning kan bli tatt opp i virkemiddelutvalget.

Vedtaket fattes av Sortland kommune med hjemmel i forskriften og delegasjon til administrasjonssjefen i Sortland kommune. Kopi av vedtak sendes kommunen der søknaden kommer fra. Til søker orienteres det om klagerett og regler for utbetaling av tilskudd.

Erosjonssikring. Foto: Are Johansen.

Det kan foretas delutbetaling inntil 75% av tilskudd der tilskuddet er over 10000 kr. Før sluttutbetaling kan vertskommunen foreta stedlig kontroll av tiltaket, samt at det skal framlegges regnskapssammendrag inklusiv oversikt over egeninnsats.

8.2 Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Omfattes av "Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket" av 4. februar 2004. Formålet er at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt. Tilskudd kan gis til skogeiere som har mer enn 10 dekar produktiv skogsmark.

Kommunen forvalter tilskuddene til skogetablering, ungskogpleie, miljøtiltak i skog og andre tiltak i skogbruket (§§ 4, 6 og 8, andre ledd). Fra 01.01.2019 blir også forvaltningen av tilskudd til veibyggning og tilskudd til drift i bratt og vanskelig terreng overført til kommunen.

8.2.1 Planting av ny skog etter hogst

Omfattes av "Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket" av 4. februar 2004. Formålet er at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt. Tilskudd kan gis til skogeiere som har mer enn 10 dekar produktiv skogsmark.

Kommunen forvalter tilskuddene til skogetablering, ungskogpleie, miljøtiltak i skog og andre tiltak i skogbruken (§§ 4, 6 og 8, andre ledd). Fra 01.01.2019 blir også forvaltningen av tilskudd til veibygging og tilskudd til drift i bratt og vanskelig terreng overført til kommunen.

Tabell 4: Bruk av NMSK-midler fordelt på kommuner i perioden 2007 – 2018. (Tall i 1000 kr.)

Kommune	Innvilget	Kulturskog	Andel tilskudd i %	
	2007-2018	dekar	%	%
Andøy	244 1.160.200	11 000	9,6	12,5
Bø	119	6 000	5,2	6,1
Øksnes	9 9.009	8 000	7,0	0,5
Sortland	839	35 000	30,6	43,1
Hadsel	279	20 000	17,5	14,3
Lødingen	69	15 000	13,1	3,5
Vågan	87	8 500	7,4	4,5
Vestvågøy	107	9 500	8,3	5,5
Flakstad	0	1 300	1,1	0
Moskenes	0	200	0,2	0
LoVe, fellesprosjekt	195			10,0
Sum	1.948	114 500	100	100
Vesterålen	1.559 873.588	94 800	83,0	80,0
Lofoten	194	19 700	17,0	10,0

8.2.2 Ungskogpleie

Tilskudd kan etter søknad innvilges med 70 % av godkjente kostnader. Maksimalt tilskudd per dekar er kr 700 for rydding/avstandsregulering, kr 600 for hogst av lauvtreskjerm, kr 500 for ettergjødsling på grøfta myr og kr 500 for gjødsling av gran på svakere boniteter på fastmark. For opprensning av grøfter og kanaler på tidligere grøfta myr kan det innvilges inntil 25 kr per meter.

I takt med økningen i granhogstene vil det bli et økende behov for avstandsregulering i naturlig foryngelse av gran på hogstflatene, særlig der det er sitkagran som forynger seg naturlig.

En del av plantefeltene som kom i stand på 1980-og 1990-tallet på grøfta myr har utvikla seg svært bra, men mange steder er behov for rensking av grøfter og kanaler som i årenes løp har grodd igjen. Dermed har grunnvannstanden steget med dårlig vekst og trivsel hos grana som resultat.

8.2.3 Treslagsskifte

Både fra et næringsperspektiv og et klimaperspektiv er det viktig med fortsatt treslagsskifte på mange eiendommer. Ofte er det skogeiere med store lauvskogarealer som planmessig planter til et årlig areal med gran. For treslagsskifte med utenlandske treslag må tiltaket godkjennes av Fylkesmannen. En slik godkjenning er også en forutsetning for tilskudd.

I en del tilfeller er det arealer med gran som går ut av produksjon etter at hogsten er gjennomført. Det gjelder f. eks. arealer som omdisponeres til oppdyrking, arealer som omreguleres til bolig- og fritidsbebyggelse, arealer som oppstykkjes av kraftlinjer og arealer som av ulike årsaker er mindre egnet til framtidig skogproduksjon. Til sammen vil dette over tid redusere produksjonsgrunnlaget i skogbruket. For å kompensere for avskoging er det derfor viktig at det også skjer planting på nye arealer.

Det kan innvilges tilskudd med inntil 70 % av godkjente kostnader.

Prioriterte tiltak skogetablering og ungskogpleie:

- Planting av ny skog etter hogst
- Suppleringsplanting i plantefelt og i naturlig foryngelse med for lite planter
- Treslagsskifte
- Uttak av lauvtreskjerm før den gjør skade på plantene.
- Avstandsregulering i plantefelt
- Grøfterensk i plantefelt på grøfta myr
- Gjødsling av tidligere tørrlagt myr
- Gjøsling av gran på svakere marktyper

Planting på Storå, Hadsel kommune. Foto: Arild Jakobsen.

8.2.4 Førstegangstynning

Tilskudd kan etter søknad innvilges med inntil kr 50,-/m³, maksimalt tilskudd kr 250 per dekar. Driftsopplegg og driftstekniske forhold vurderes i forbindelse med fastsetting av tilskuddssats.

Prioritering:

- Kvalitetsfremmende tynning i granplantefelt.

8.2.5 Andre næringstiltak i skogbruket

Det kan gis tilskudd til tiltak og prosjekter som bidrar til å utvikle skogbruket i en kommune eller region. Aktuelle tiltak er prosjekter som har som mål å øke den lokale ressursutnyttelsen og verdiskapinga fra skogen.

Prioritering:

- Tiltak som legger til rette for økt hogst og skogskjøtsel
- Tiltak som fokuserer på hele verdikjeden for øke lokal verdiskaping

8.2.6 Andre kvalitetsfremmende tiltak

Tilskudd til stammekvisting kan etter søknad innvilges med inntil 70 % av godkjente kostnader. Maksimalt tilskudd kr 500 per dekar.

Prioritering:

- Det skal kvistes opp til minst en stokklengde. Stammekvisting utføres i ung skog, slik at kvistingen gir en stor andel kvistfritt virke i tømmerstokken. Kvistingen skal bare gjøres på tørr kvist. Tilskudd til stammekvisting i plantefelt prioriteres likevel ikke høyt, da effekten på virkeskvaliteten er svært usikker.

For oppkvisting i skog som ikke følger disse kravene eller formål vises det til "Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket".

8.2.7 Miljøtiltak i skog

- Dekning av merkostnader eller tap ved å gjennomføre skjøtseltiltak for å ivareta og utvikle miljøverdier.
- Dekning av tap knytta til langsiktig bevaring av spesielle miljøverdier ved å avstå fra hogst eller legge om skogsdrifta.

Prioritering:

Merkostnader dekkes etter søknad. Miljøverdiene skal være dokumentert etter PEFC-standard eller lignende. Kommunen kan gjennom avtale med tiltakshaver fastsette plikter og restriksjoner som forutsetning for tilskuddet. Slike avtaler vil normalt ha 10 års varighet.

8.2.8 Tilskudd til skogsveier

Tilskuddsordningen forvaltes fra 01.01.2020 av kommunene.

Godkjente søknader om byggetillatelse kan innvilges tilskudd til bygging etter saksbehandling og prioritering av kommunen. Maksimalsatsene er 50 % tilskudd til traktorvei kl. 7 og 70 % tilskudd til skogsbilveg kl. 3, 4 og 5. For at tilskudd kan utbetales må det foreligge et veiregnskap med dokumentasjon av byggekostnadene.

Prioritering:

- Bilveier, men også tunge traktorveier som skal fungere som atkomst- og basveier
- Veianlegg som utløser størst mulig verdiskaping de nærmeste 10 år og der produksjonsgrunnlaget skal opprettholdes på lang sikt.
- Veier som gir en helhetsløsning for skogområdet, uten unødig hensyn til eiendomsgrensene.

Vilkår: Tiltakshaver plikter å følge vilkår nedfelt i vedtaket om byggetillatelse. Dersom dette ikke etterfølges kan tilskuddet kreves tilbakebetalt.

8.2.9 Tilskudd til drift med taubane, lang transport og vekslende driftssystem

Tilskuddsordningen forvaltes fra 01.01.2020 av kommunene.

Det kan gis tilskudd til drift i vanskelig terreng der terrenget er for vanskelig eller for bratt for skogsdrift med skogstraktorer. For drift med taubane kan det gis tilskudd med inntil kr 120,- per m³.

Det kan gis tilskudd til lang tømmertransport der avstanden fra tømmerdriften til bilveg er lang, og der ressursgrunnlaget i vegens nedslagsfelt er for svakt til å bygge bilveg. Transport på traktorvei bygget med statstilskudd regnes ikke som terrengtransport i denne sammenheng. For terrengtransport over 1,5 km kan det gis inntil kr 40,- per m³.

Det kan gis tilskudd for drifter der det som følge av vanskelige terrengforhold må benyttes vekslende driftssystemer. Det kan ikke gis tilskudd dersom skogsdriften ødelegger ressursgrunnlaget for utbygging av et rasjonelt vegnett. Mellomlagring i skogen for senere framkjøring når tele-/snøforhold tillater det, er et eksempel på vekslende driftssystem. For vekslende driftssystemer kan det innvilges inntil kr 35,- per m³.

Driftsulempetilskudd i vanskelig terreng

Dette er en ny ordning som innføres i Lofoten og Vesterålen for å unngå at større eller mindre partier med hogstmoden skog blir stående igjen i bratt terreng fordi hogstmaskinen ikke når fram. Tilskuddsordningen forvaltes fra 01.01.2020 av kommunen. Ordningen omfatter:

- Manuell felling/frikapping inn mot hogstmaskin
- Manuell felling/frikapping og innvinsjing mot hogstmaskin

Det kan innvilges 50 % tilskudd og maks innvilges kr. 30,- per m³.

Tilskudd til alternative transportløsninger

Dette er en ny ordning som innføres i Lofoten og Vesterålen for at det skal være mulig å ta ut hogstmoden skog der driftskostnadene blir særlig høye, f.eks. områder der sjøtransport eller fløting er eneste alternativ. Tilskuddsordningen forvaltes fra 01.01.2020 av kommunen.

Tilskudd regnes av merkostnader i forhold til ordinær skogsdrift. Det kan maks innvilges 75 % tilskudd og maks kr 100,- per m³.

8.2.10 Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Tilskuddsordningen forvaltes av Fylkesmannen.

Prioritering: Framgår av Regionalt skog- og klimaprogram, Fylkesmannen i Nordland

Omfattes av "Forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer"

Formålet er å stimulere til næringsmessig utnytting av skog- og utmarksressursene på kort og lang sikt, og slik at biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

Tilskuddsordningen omfatter innsamling av skog- og miljødata for utarbeiding av skogbruksplaner og ressursoversikter på eiendomsnivå. Det kan også innvilges tilskudd til forprosjekter som skal avklare grunnlaget for og omfanget av skogbruksplanlegging.

8.2.11 Saksbehandlingsregler for de kommunale NMSK-midlene

Søknader om tilskudd som forvaltes av kommunen behandles fortløpende så lenge det er ubrukte midler. Normalt tildeles ny ramme i februar, og siste frist for innsending av søknader er medio november.

Det søkes på fastsatt søknadsskjema. Sortland kommune har arkivansvaret, og alle søknader og vedlegg sendes Sortland kommune.

Før vedtak fattes skal kommunen foreta stedlig kontroll av tiltaket, samt at det skal framlegges regnskapssammendrag inklusiv oversikt over egeninnsats.

Vedtak fattes av Sortland kommune med hjemmel i forskrift og delegasjon til administrasjonssjefen i Sortland kommune. Kopi av vedtak sendes kommunen der søknaden kommer fra. Til søker orienteres det om klagerett og regler for utbetaling av tilskudd.

9 INFORMASJON

Sortland kommune, som vertskommune, skal gjøre de kommunale virkemiddelordningene til nærings- og miljøtiltak i landbruket best mulig kjent gjennom informasjonstiltak hvert år. Dette kan være:

- Annonsering og informasjon om ordningen og eventuelle tidsfrister
- Informasjonsmøter og møter med næringa hvor det settes fokus på ordningen
- Markdager hvor det vises fram vellykkede tiltak innen SMIL og NMSK
- Følge opp kommuner som ikke får sin andel av søknader for at disse skal arbeide fram flere søknader

Tiltakene skjer enten direkte gjennom tiltak iverksatt av Sortland kommune, eller gjennom samarbeid med de andre kommunene i samarbeidet, forsøksringene og faglagene i landbruket.

Parti fra naturbeitemarka på Mikkelsnes. Foto: Ragnhild Renna.

10 VEDLEGG

10.1 Verdifulle kulturlandskap i Lofoten og Vesterålen

Tabell 5. Beskrevne lokaliteter ordnet alfabetisk etter kommune og med verdisetting;

*: viss verdi, **: verdifull; ***: svært verdifull og biologisk mangfold verdisetting;

A = Nasjonal verdi, B = regional verdi, C = lokal verdi

Andøy kommune
AND-1 Ramsåfeltet Andøy ** B
AND-2 Bleik Andøy **/** A/B
AND-3 Høyvik Andøy *** A
AND-4 Kobbedalen Andøy ** B
AND-5 Bjørnskinn Andøy ** B
Bø kommune
BØ-1 Sandvikbogen Bø *** A
BØ-2 Engesnyken Bø ** B
BØ-3 Gårdsnyken Bø * C
BØ-4 Hovden Bø * C
BØ-5 Fjærvollsanden Bø ** B
BØ-6 Alteret/Flatholmen Bø * C
Flakstad kommune
FLA-1 Store Sandnes Flakstad ** B
FLA-2 Midtsundstad Flakstad ** B
FLA-3 Skagsanden Flakstad *** A
FLA-4 Krystad Flakstad * C
Hadsel kommune
HAD-1 Bjørnhaugen Hadsel * C
HAD-2 Innbjør Hadsel ** B
HAD-3 Rodlia Hadsel ** B
HAD-4 Fagerheim Hadsel *** A
HAD-5 Hestsanden Hadsel ** B
HAD-6 Holmsnes Hadsel **/** A/B
Lødingen kommune
LØD-1 Sjøvoll Lødingen ** B
LØD-2 Åndervåg Lødingen ** B
Moskenes kommune
MOS-1 Vindstad Moskenes *** A

MOS-2 Rostad Moskenes * C
Sortland kommune
SOR-1 Straumvatnet nordøst Sortland ** B
SOR-2 Vikbotn Sortland */** B/C
SOR-3 Fagerbakken Sortland ** B
SOR-4 Gunnesdal Sortland **/** A/B
SOR-5 Kjerringnesøya Sortland * C
SOR-6 Holmstaddalen Sortland ** B
Vågan kommune
VÅG-1 Følstad *
VÅG-2 Oddvær **
VÅG-3 Storfjell **
VÅG-4 Pollan *
VÅG-5 Fagerbakken *
VÅG-6 Brettesnes **
VÅG-7 Haversand **
VÅG-8 Vikarøya **
VÅG-9 Gammelgården *
VÅG-10 Sandsletta *
VÅG-11 Silsand
Vestvågøy kommune
Eggum (A)
Kleivheia (B)
Ureberget (B)
Haukland/Utakleiv - Veggen (B)
Ballstadheia (B)
Sennesvik - Taen (C)
Borgfjord, ytre (B)
Øksnes kommune
ØKS-1 Nyksund Øksnes ** B
ØKS-2 Øya, Meløya Øksnes ** B
ØKS-3 Lifjord Øksnes ** B
ØKS-4 Høydal øst Øksnes ** B
ØKS-5 Kråknes Øksnes B

Opplysningene er hentet fra:

- Fylkesmannen i Nordland 2003. Verdifulle kulturlandskap i Nordland. Rapport fra registreringer i perioden 1992-1995.
- Fylkesmannen i Nordland 2005. Verdifulle kulturlandskap i Nordland 2003-2004. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland i 2003-2004.
- Vestvågøy kommune 2006, Notat til Fylkesmannen i Nordland over Vestvågøy kommunes registreringer utført i 2006. Bare lokaliteter med A, B eller C-verdi er tatt med.

10.2 Tematisk og kommunevis oversikt over bruk av SMIL-midler 2007 – 2018

Tabellen viser tematisk og kommunevis oversikt over bruk av SMIL-midler mellom 2007 og 2014. Tall i 1000 kr.

Tiltakskategori	Andøy	Bø	Flakstad	Hadsel	Lødingen	Moskenes	Sortland	Vestvågøy	Vågan	Øksnes	Totalsum	
Biologisk mangfold	125	143	0	0	147	20	0	50	10	22	389	2 %
Gammel kulturmark	772	1151	256	458	355	0	1294	1517	114	534	6852	44 %
Tilgjengelighet/opplevelseskvalitet	190	50	136	0	0	0	264	1372	166	80	2257	14 %
Freda og verneverdige bygninger	0	0	99	46	0	0	68	734	96		1043	7 %
Andre kulturminner og kulturmiljøer	100	457	209	0	0	0	46	321	200	46	1032	7 %
Hydrotekniske anlegg	413	0	60	0	0	0	329	373	194	24	1736	11 %
Fangdammer og våtmarker	0	90	0	0	0	0	0	6	0	0	96	1 %
Annet	0	5	0	0	0	78	26	102	0	17	228	1 %
Organisert beitebruk	166	50	28	430	0	0	88	542	26	715	2046	13 %
Sum	1766	1 406	788	1743	502	98	2115	5017	806	1 438	15679	100 %
	11 %	9 %	5 %	11 %	3 %	1 %	14 %	32 %	5 %	9 %	100 %	

10.3 Tematisk og kommunevis oversikt over bruk av NMSK-midler 2007 – 2018

Tabellen viser tematisk og kommunevis oversikt over bruk av NMSK-midler mellom 2007 og 2018. Tall i 1000 kr.

	Andøy	Bø	Hadsel	Lødingen	Øksnes	Sortland	Vestvågøy	Vågan	(Felles LoVe)	Totalsum	
Avvirkning og miljø	0	0	0	0		0	0	0	195	195	10 %
Første gangs tynning	0	0	22	0		10	0	0	0	32	2 %
Kompetanseheving	0	0	0	0		73	0	0	0	73	4 %
Rydding	80	0	8	37	9	271	17	14	0	436	22 %
Skoggjødsling	0	0	0	0		20	0	0	0	20	1 %
Skogplanting	164	119	249	32		465	90	73	0	1192	61 %
Sum	244	119	279	69	9	839	107	87	195	1948	100 %
	13 %	6 %	14 %	4 %	1 %	43 %	5 %	4 %	10 %	100 %	

Gammelnorsk sau som beiter innmarksbeite på Haukenes i Hadsel. Foto: Karl Peder Haugen.

Bakside: Storfe på utmarksbeite i Risdalen. Foto: Lillian Bjørlo.

